

венных имён // Восточноукраинский лингвистический сборник. — Донецк. —

стики. — Одеса, 2002. — Вип 6.

// Актуальные вопросы русской ономастики. — К., 1988.

зации //А. С. Пушкин и мировой литературный процесс — Одесса, 2002.

Ю. О. Карпенко

ЩЕ РАЗ ПРО ГУМОРИСТИЧНИЙ ПРИНЦИП ВКЛЮЧЕННЯ ОНІМІВ У ХУДОЖНІЙ ТЕКСТ

У попередньому, сьомому випуску “Записок з ономастики” опубліковано мою статтю “Гумористичний принцип у літературній ономастиці” [2003], а її дещо розширений варіант — у книжці “Докса. Збірник наукових праць з філософії та філології”, де у п’ятому випуску, що об’єднаний проблемою “Логос і праксис сміху”, вона з’явилась під назвою “Іменування людини як об’єкт і засіб гумору” [2004]. У даній роботі хочу верифікувати, піддати незалежній перевірці висунуті в названій статті міркування щодо прийомів гумористичної обробки власних назв, поширивши відповідні спостереження з антропонімів на різні розряди онімів і спираючись на інші матеріали — переважно на збірник “Пірат пера” Сергія Коваля [6].

Перша група прийомів — фонетична видозміна — торкається у мене трансформації прізвищ, тобто метатези, долучення, вилучення або ж заміни літер. У Коваля нічого подібного немає. Онімів він суто фонетично не змінює, хоч словотвірні зміни трапляються. Чи не єдина фонетична зміна, що трапилась, — умисна зміна наголосу для підкреслення низького інтелектуального рівня адресатів чотирирядкового “диптиха” “У кожного свій смак”: “І апетитні тілеса, / Як на полотнах **Рубенсб**” [31] — тут і далі при поси-

ланнях на збірку С. Ковалю “Пірат пера” в дужках указується сторінка. Принагідно зауважу, що Сергій Коваль фактично витворив особливий гумористичний жанр — переважно дворядкові афористичні і в’їдливі вірші-піратки. Ці піратки можуть бути й однорядковими, трирядковими, рідко — більшого розміру. При цьому заголовок або становить окрему одиницю, або входить до складу піратки як її перший рядок [чи навіть перша половина рядка].

Проте сатирик без фонетичної зміни онімів полюбляє їх фонетичне обігрування. Особливо примітні два прийоми такого обігрування. По-перше, це фонетичне підкреслення: під онім так підбирається ближній контекст, що перший звук цього оніма буквально розливається на весь рядок. Пор.: “А **Грації** гарують в **Греції**” [29], “Мо’, мені не по душі / **Шмутки** шиті **Шиванші?**..” [30], “Будеш третім / У **Фіми Фрукта** на **фуршеті**...” [33], “За твій, Ізольдо, тополиний стан / Йде на турнір із турками **Трістан**” [79] — з ехидною пояснювальною приміткою: “до стамбульських гуртовень за товаром”, “Я патріот, проте слова ці щирі: / Сказився б **Сартр** у сквирському **сортирі**... [91] — ця піратка називається “Сартр у Сквирі”, “Вже котрий місяць **Гриць** у **Герцах** гине / За вашою красою, **герцогине**...” [102]. Зазначимо, що райцентр Чернівецької області Герца має однину, але вживається і в множині: Герци [3:18]. Ще приклади: “**Лини, легінику, лікеру** [це заголовок — Ю. К.] / **Ларисі, Лідії, Лікері**...” [114], “**І вициндрила Ціля ціле** літо / На збільшення запасів целюліту...” [114] та ін. Тут маємо розкішні рими [у Герцах гине — герцогине, ціле літо — целюліту], інші фонетичні перегуки. Але передусім виділяється ота виразна фонетична розлитість, що б’є з оніма, а в одному випадку —одразу з трьох: Ларисі, Лідії, Лікері, що іронічно акцентує нерозбірливість “легіника”, і підлаштовує під нього навколишній текст. Ще глибше проникнення звуків — не тільки першого звука — оніма в суміжні слова маємо в скоромовці “**Не теренди** [це заголовок], **Терентію**, про тренди...” [114]. Тут по суті не ім’я впливає на оточення, а саме оточення диктує добір імені, що зрештою маємо і в деяких інших творах С. Ковалю тої ж фонетичної налаштованості.

Рідше трапляється фонетичний “камуфляж”: назва розчиняється серед інших, ніби ховається серед них. Цей прийом вдало використали І. Ільф та Є. Петров у випадку: “звуковое оформле-

ние — Галкин, Палкин, Малкин, Чалкин и **Залкинд**” [2:228]. У С. Ковалю подібний прийом представлений піраткою “І попри все, немає стриму / Гольштейну, Гольдбергу, **Гольфстриму**...” [92]. Стриму немає відомій морській течії Гольфстрим, що обігріває всю Західну Європу. А під неї підлаштовано два антропоніми, що теж починається на Голь-: Гольштейн, Гольдберг. І їм теж немає стриму...

По-друге, це суто фонетична гра на семантично далеких, але звуковою оболонкою близьких онімах [один з пари “гравців” може бути й апелятивом], фактично паронімах: “Хіба я **Ксеркс**, щоб мріяти про **“Ксерокс”**?..” [39], “Щоб наш **Панас** та на **Парнас**?..” [56], “І щоби свекор прав **пелюшки!** — / Сучасні прагнуть **Попелюшки**...” [99]; омофонах: у піратці “Межі ковбоями” — “**Де Біл**?!” — до мене в моєму ранчо... / “Сам ти **дебіл**, — кажу, — засранцю!...” [47]; омоформах: у піратці “Побиття горшків” — “Ах так? Аріведерчі, **Рома!**” / Сказала **Ромі** Іра донна...” [70]. У першому рядку “Аріведерчі, Рома” сприймається як прощання з Римом, причому вжито італійську форму Рома, яка в українській мові не відмінюється, тому в позиції кличного відмінка з’являється форма Рома, а не Ромо. Але в другому рядку виявляється, що все ж ідеться про хлопця, а не про місто. Для хлопця Роми кличний відмінок був би все-таки Ромо, однак фонетичне вигравання тексту тоді зникло б.

У подібних побудовах фонетичний збіг може проявлятися лише в частині слова, що, до речі, не послаблює, а посилює ефект. Так, у піратці під назвою “Чиновниці ОДА” читаємо: “Їдять з присмаченої миски / ОДАрочки та ОДАліски” [97]. Та ж Одарка перегукується з іншим онімом і кінцевою частиною слова: “Одарко, донно із Вапнярки” [70], а вся ця піратка прямо й відверто перегукується з сатиричним романом О. Ф. Черногуза “Аристократ” із Вапнярки”. С. Коваль, який не гребує непристойностями, створює й таку піратку: “Сподівається потрапити [це заголовок — Ю. К.] / цей римолоб і діволюб / Якщо не в “Пен-”, то в “Пеніс-клуб”...” [53]. Парадоксально зустрічатися можуть і просто слова, що фонетично збігаються своїми кінцевими частинами, тобто римуються: “гачі от Версачі” [30]. Тут виразний діалектизм гачі “штани” [12:42] поєднується з іменням одного з найвідоміших у світі кутюр’є [правильно — Версаче], до того ж поєднується усталеною

російською конструкцією з прийменником **от**, який по-українськи мав би набути форми **від**. Тим дотепнішою стає ця конструкція. В іншому випадку збіг початкових частин онімів породжує високий, зовсім не гумористичний сенс: “Від зневіри зцілює та розпачу / Писанка правічна — **Космос Космачу...**” [104]. Це вже не піратка, а філософський афоризм, який справедливо підносить до всесвітніх масштабів славетне гуцульське містично-мистецьке село.

Як бачимо, фонетичний рівень гумористичної обробки онімів у С. Ковалю присутній, але конкретно реалізується він у автора зовсім не так, як у його попередників. Головне — звукова форма оніма ніяк не змінюється, а змінюється контекст, фонетично так чи так обігруючи онім. Короля грає його оточення...

На **морфологічному рівні** у Сергія Ковалю знаходимо, якщо не рахувати одного випадку відмінювання невідмінюваного оніма — “Погляньте лиш на него —/ Нездарного Карнегу...” [55]: тут ідеться не про Дейла Карнегі, а про свого власного порадника, якого сатирик не висміює, а підтримує, що підкреслено назвою піратки “Немає пророків...”, — тільки ужиток однинних онімів у множині, як ми це констатували і в інших гумористів. Утім, і в множинних утвореннях від російських гіпокористик маємо випадок ужитку явно, підкреслено “незаконної” форми родового відмінка: “Всі різномастні, бо набрались генів / Від вхожих **Ванів, Васів, Вітів, Генів...**” [42]. В українській мові флексія родового множини **-ів** має значно ширший ужиток, ніж у російській **-ов, -ев**. Однак у наведеній ситуації, яка строгого нормування не має, бо пестливі імена типу рос. **Ваня, Вася, Вітя, Гена** у множині загалом не вживаються, все ж більш закономірними виглядали б форми **Вань, Вась, Віть, Ген** [в обох мовах], але тоді б зникла ключова рима **генів — Генів**.

Семантична палітра множинного функціонування онімів у Ковалю досить розмаїта. Так, серія множинних топонімів слугує іронічною назвою закордоння: “навкруги агенції / Із експорту інтелігенції / До **Греції, Швеції, Португалії** / Та інших європейських націй... / Для чищення каналізацій...” Піратка ця називається “Європезуємось” [28]. Підбором назв і контекстом сенс “закордоння” може ушляхетнюватися й уточнюватися: культурне закордоння — Я з Вами прогулявся б радо / По **Луврах, Ермітажх, Прадо**” [48], зазначимо, що контекст підказує форму місцевого від-

мінка множини і для невідмінюваного **Прадо** [пор. 1:39, 42]; наукове закордоння — “І за свою Вітчизну горді: / “Ні, не кінчали ми **Оксфордів!**...” [91]. А може, навпаки, знижуватися й розширювати свою значення: “Он там — зупинка, ось де — двері, / І дуй до **Дрезденів, Гааг, / До Дінауц!**.. Ла ревідері!...” [102]. Сполучення двох поважних західноєвропейських міст з молдавським селом **Дінауци** (офіційно **Динівці**, у Новоселицькому районі Чернівецької області [4:22]) усе змішує й набуває сенсу “будь-куди, світ за очі”. Множинний ужиток двох найвідоміших у світі Донів символізує усталені цими антропонімами конотації: “Переходити / із ліги **Дон-Жуанів** в **Дон-Кіхоти** / Не мав ані найменшої охоти...” [77].

Дуже щедрою у С. Ковалю, як і в багатьох інших сатириків, є **словотвірна** обробка онімів. Автор особливо любить оперувати оказіональними назвами країн з суфіксом **-ія**. Тут є **Уересерія** [39] — від колишньої абrevіатурної назви України у складі Радянського Союзу — УРСР; **Колимія** як табірна, гулагівська територія: “Гулагівська історія суха: / Мордовія, **Колимія, Саха...**” [10], “За те, що з Колькою калимили, / Навколювалися в **Колимії...**” [27]. Остання піратка до того ж суціль паронімічна: **калимили — в Колимії, з Колькою — навколювалися**. Заради цієї паронімічної гри автор іде на знецінення трагедійності: за те, що калимили, якраз і справедливо, що навколювалися. А хіба на Колиму когось відправляли справедливо? Паронімічна гра значно доречніша в іншій піратці, де нетрансформована назва виступає в опозиції до рідного: “А **Колима** — це вам не **Коломия...**” [26]. Є й фантазійні назви, що позначають зовсім не фантазійні країни, а свою ж таки землю та її людність: “**Чорноротія** [99] — іронічна трансформація Чорногорії, але то тільки за структурою; **Корумперія** [100] — телескопічна побудова: кору[пція] —[і]мперія; **Графоманія** [50] — саме “країна графоманів”, а не просто “графоманство”: “Кордони **марнографства Графоманії**”.

Але сатирична географія постає у С. Ковалю не лише як серія кумедних назв на **-ія**. Сильно видозмінюючи реальне звучання існуючих топонімів, сатирик утворює для них єхидні й сексуально забарвлені українські “відповідники”. У складі Об’єднаних Арабських Еміратів є емірати Абу-Дабі, Дубаї — і в Ковалю з’являється рядок “Із Емірату “Нам-би-бабу” [32]. У складі Японії є острови

Хонсю, Кюсю, Сакісіма — у Коваля виникає острів “Хосю-соню” [46], на ньому місто Йойсана [реально існують Йокогама, Йокосука та ін.]. Усе це — навколо антропоніма Соня, причому перший рядок піратки звучить так: “Рибалко Соня якось в травні”, тобто являє собою простий переклад відомого одеського “Рыбачка Соня как-то в мае”. Що б це означало? В усякому разі далі по тексту Соня опиняється не в Одесі, а в Йойсані, і саме на її честь відома корпорація одержує назву “Соні” [45].

Взагалі, словотвірне “осміщення” антропонімів є теж активною сферою роботи авторової фантазії. Тут подибуємо досить кумедні перебудови найменш історичних осіб та відомих персонажів. Поряд з просто Казановою — “Хвалився у відставці **Казанова**” [96] — є у С. Коваля й **Казановенко** [67]. Це — заголовок піратки. Але okazіоналізм **Казановенко** водночас сам по собі є художнім твором, як, приміром, Оптимістенко В. В. Маяковського. Одна з фраз відомого російського сатирика Емілія Кроткого виглядає так: “Фамилии: Человечкер, Человеченко” [7:40]. Пор. ще гумористичне перетворення Івасика-Телесика: **Івась-Іван-Довготелесик** [94], прикметникову перебудову Дон-Кіхота: “Ще маєм дешицю охочих / До обладунків **Дон-кіхочих...**” [40]. А знаменитий іспанський філософ Ортега-і-Гассет [іноді трапляється й помилкове написання Гессет-і-Ортега] під пером гумориста змінився кардинально, але в душі жанру: “Хто се сказав: Сенека чи Сократ, / **З-газет-Ортега** чи сусідська тітка...” [53]. Московських бізнесменів сатирик схарактеризував на антропонімічний лад: “Йі такі вже патріоти, будь здоров, / Що замість “-ман” кінчаються на “-ов”. Думка акцентована парадоксальною перебудовою слова **бізнесмени**, що винесена в заголовок піратки: “**Бізнес-ови**” [41].

Але звертаючись до сучасників, йому особисто чи світоглядно не дуже симпатичних, С. Коваль здатен переробляти їх імена надто грубо, образливо, пор.: “Прагнуть / “Лапті” втулити на прашурські мисники / **Толочкомислячі** спільноколісники...” [16], “Українське телебачення / Від серіалів, що створили янкі — / До шоу, що зліпив **Кабачник Янкіль...**” [18]. Відомий український історик академік П. П. Толочко мислить, як і багато інших учених, на той спосіб, що український, російський та білоруський етноси мають спільне походження — з давньоруського етносу. Це не озна-

час, що вони виникли в “спільній колісці”. Вираз цей належить видатному мовознавцеві, членові-кореспонденту НАН України Г. П. Півторакові [9]. Він дещо полемічний. Кожен народ виникав на своїй території, після розселення із східнослов’янської прабатьківщини, що знаходилася на території сучасної України, на північ [білоруси] та північний схід [росіяни] і складних процесів субстратної взаємодії з місцевим населенням [балти в першому випадку й фінно-угри в другому]. Це складна й дискусійна проблема, у якій різні концепції цілком правомірні. Однак облаювання опонента в науковій дискусії аргументом не є. Східного перекручення, гадаю, не заслуговує й успішний продюсер і талановитий музикант, народний артист України Ян Табачник. Тут сама собою напрашується згадка назви збірки: “Пірат пера”.

Від абрєвіатур онімичного характеру С. Коваль творить не тільки стандартні, якщо можна так сказати, оказіоналізми [УРСР — Уересерія], а й нестандартні, з долученням додаткового оцінного сенсу. Від **ФСБ** твориться прикметник, у якому з’являється ще й **біс**: “З **еФеСБісівських** структур” [12], а до **ЗМІ** заповзає змія: “І **змії** ці, **ЗМІсти**, ікру запрагли їсти...” [57].

Однак найширше представленими у сатирика є розмаїті прийоми **лексико-семантичного** [не фонетичного] обігрування онімів, коли форми своєї власні назви не змінюють, а от зміст, бодай супровідний, конотативний, якось розворушують. У піратці “Чому кіряти?!” жаргонізм **кіряти** “випивати” жартівливо виводиться з імені перського царя **Кіра** [VI ст. до н. е.]: “Печально **Кір**: “Не мав і гадки! / Які паскуди ці нащадки, / Що службу Бахусу вар’яти / Позначають терміном “**кіряти**”...” [46]. А кохану **Катрєю** автор пов’язує з маркою кошачої їжі “**Кіті-кет**”, для чого долучає до української форми антропоніма англійську гіпокористику **Кет**: “Люблю тебе, моя **Катрєю**, **Кет**, / Моя чаклунко з чорними очами, / Як люблять кішки їсти “**Кіті-кет**”, / Плюватися насінням чернівчани...” [86]. Спираючись на приказку “язик до Києва доведе”, яка слугує заголовком піратки, С. Коваль подає такий гіркий текст: “Було й заводив навпаки: / **Із Києва — на Соловки...**” [27]. Це — справжня сатира, але така, що налаштує не на сміх, а радше на сльози. Справді було. Подібний зміст вибудовується опозицією топонімів і в такому тексті: “Скільком “зека” радянська рідна влада

/ Ще за життя зладнала “Ельдорадо” / На Прієсках Уралу та Сахи...” [27].

А це вже таки для сміху. З ентомологічного терміна “коларадський жук” народжується піратка: “Аграрій-патріот” / Усіх жуків повизбирав би радо / На їхній батьківщині в Колорадо...” [23] — аби за кордон на заробітки потрапити. А фразема “зробити козу” (побити) обернулася такою грою слів: “І сутички відбулись гострі: / Козу зробили “Коза нострі”... [37]. Вираз “з’їхати з глузду” пов’язується з іменником з’їзд. Виходить: “Черговий з’їзд із глузду КПУ...” [20].

Військове звання **капітан** автор поєднує з давньоримським додатковим іменем **Майор** “старший”. Результат: “**Капітан** запасу” [заголовок] — “Однак також талант суцільний, / Неначе Гай **Майор** Луцілій...” [7]. Римський поет Гай Луцілій [II ст. до н. е.] визнається засновником сатири як окремого літературного жанру [11: 324-325], і, отже, є незрівнянно масштабнішим за капітана запасу не лише званням. У подібну пару нібито пов’язаних слів ставляться прикметники **великий** та **довгий** у антропонімічній функції, причому знову ж таки один возвеличується, а другий висміюється. Йдеться про чотирирядкову епіграму на поета Олексія Довгого з приводу його рядків “Я ставлю слово те на варті, / Що людям силу додає”. Рядки ці явно віддзеркалюють уславлене Шевченкове: “Я на сторожі коло них поставлю слово”, що й дотепно обіграв Коваль: “Майнула думка: десь читав вже схоже... / Та квапитись з осудою не варто: / **Тарас Великий** ставив — на сторожі, / **Олекса Довгий**, навпаки, — на варті...” [119]. Епіграма ця, до речі, ехидно називається “Довге слово”: слово **сторожа** на склад довше. Але за цим поверхневим змістом іде глибший, що ґрунтується на прізвищі **Довгий**: поцуплене слово...

З давніх історичних та міфологічних персонажів С. Коваль чогось нерівно дихає до Пенелопи, жінки Одісея: “Ні наша **Ярославна**, ні їхня **Пенелопа** / Ніколи не чекали б такого остолопа...” [60], або ще гостріше: “Далеко Одісею до Циклопа...” — / Зітхнула заздрісно у лігві **Пенелопа**” [44]. І зовсім гостро: “Суперниць колошматити за патли / Любили й **Пенелопа**, й **Клеопатра**” [77]. Ця піратка називається “Пробачимо Одарці”, тобто адресує древні алузії сучасному жіноцтву. А щодо Пенелопи й Клеопатри, то тут автор несправедливий — суперниць вони не колошматили, та

й не було у них серйозних суперниць. А якби були, то скорше назвали б відрубати патли разом з головою.

Такого роду ігри на відомих онімах автор взагалі полюбляє, демонструючи ерудицію та почуття гумору: “Чому трибун народний N / Так напосівсь на **Карфаген**? / Бо навесні дружина N[ена] / Втекла із мером **Карфагена**” [45]. В епіграф цієї піратки винесені слова “Карфаген має бути знищеним...” Цими словами — Carthaginem esse delendam — видатний римський політичний діяч II ст. до н. е. Марк Порцій Катон Майор закінчував кожен свою промову в сенаті, незалежно від її теми [8: 33-34]. То була патріотична політика, а не особисті почуття — зміст піратки, як і її назва “І тут “Шерше ла фам”...”, абсолютно несправедливі, хоч і парадоксально гумористичні.

Ще одна яскраво представлена у С. Ковалю форма онімічної гри — уведення придуманих або ж перебудованих автором заголовків, гумористичних за своєю сутністю. Ось хоч би таке: “Печальніше немає повісті, / Ніж “**Пошуки в нардепа совісті**”...” [11]. Інтертекстуальний перегук з У. Шекспіром лише посилює вигадану сатиричну назву “печальної повісті”. У піратці “Було колось...” контекст висміює ницість “високої” газетної назви: “А орган псячої розваленої будки / Іменувався “**Досягнення й здобутки**” [26]. Справжнім шедевром гумору стала перебудова назви відомої казки “Принцеса на горошині” Ганса Кристіана Андерсена: “Захваленому Фелліні / Не зняти у часопліні / “**Принцесу на картопліні**”...” [93]. Комічний ефект добувається і з існуючих заголовків, навіть підручникових: “І накидають мавпу цю облізлу / Мені в рідню “**Основи дарвінізму**”?...” [86].

Під перо пірата потрапили й різного роду фірмоніми та марки споживчих товарів. Тут трапляються дуже дотепні побудови, як наприклад: “Затраханний вживач коктейлю / “**Бердичівський узвар з Бродвею**”...” [36]. Суть “узвару” конкретизується назвою: “Телеглядач”. Неповторний за своїм сатиричним змістом фірмонім зустрічаємо в піратці “Кризі — гаплик”: “Зборов енергетичну кризу / **Концерн по добуванню хмизу**...” [93]. А яку “могутню” рекламу пропонує гуморист: “Коли нарешті ти допреш: / Помреш без пасти “Аква-фреш”!... / Не нервуйся, охолонь, / Випий пива “Оболонь”!” [36] Загалом нерідкий ідіотизм реклами, особливо

телевізійної, знайшов у С. Ковалеві гідного коментатора. Взагалі рекламні мотиви нашим гумористам варто розробляти енергійніше. Тут цілий океан тем, гідних гумористичного і сатиричного пера. Як слушно зауважив О. А. Семенюк, “Саме брехливість, стилістична потворність і усвідомлюване фальшування більшості рекламних текстів дали поштовх до активного пародіювання та висміювання їх у творах сатирико-гумористичних жанрів” [10:319].

А що протистоїть у Сергія Коваля усій отій висміяній ним нечисті? Не народ, не Україна, навіть не почуття здорового глузду. Протистоїть **Ра**. Один мудрець у Росії написав і опублікував — тепер усе можна публікувати! — свій висновок, що істинне ім’я **Росії** — народне, тобто **Расея**, а це означає не що інше, як **Ра сеюшая**, що витлумачується як **Ра** [сонце] **сіє** свої промені поміж люди. Був такий поважний бог сонця у Древньому Єгипті — **Ра**. Йому там поклонялися протягом тисячоліть [свідчення з III тисячоліття до н. е.], певний час уважаючи навіть головним богом. Але причому тут слов’яни? Де Єгипет, а де Україна — Древня Русь! Але в Україні теж з’явилися подібні мудреці, яким стало замало Дажбога, вони ще **Ра** у свій пантеон увели. Не знаю, чи почав хто споруджувати в Україні храми **Ра**, але артистичний, з гастролями, нічний клуб “**Ра**” у Києві вже існує. Чи то **Ра** з Єгипту експортували, чи, як пишуть деякі “знавці”-дилетанти, навпаки, українці поширили своє поклоніння богові сонця **Ра** у Єгипет. До цих знавців знайшов потрібним пристати й С. Коваль: “Най **Ра** нас, грішників, боронить...” [94], “Та мусим визнати колись-то, / Що Аріяни ми колиска, / І в дні прадавні сивини / Іменувались **Ра-сини**...” [32], “То ж хай **Расину** серце гріє: / Відмінюються тільки мрії” [43]. Написати з дефісом, потім без дефіса — от і етимологія готова: **Расин** > **русин**!

Цей рідний, хоч і давньоєгипетський бог **Ра** боронить не тільки “нас, грішників”, а й національні, українські фірмоніми. Твір “В столиці” замість епіграфа має перелік назв: “Бістро”, “Бутік”, “Супермаркет”, “Макдональдс”, “Кодак”, а сам складається з двох рядків — “Лиш рідного, **Ра-синського** — чорт-ма... / Де “Шинок”, “Келих”, “Колиба”, “Корчма”?.. “ [38]. Боронить **Ра** і хороші українські пісні: “**Ра-синські** “Руту”, “Галю”, “Черемшину” / Уся планета слухати готова...” [92]. А сам при тому ховається у **Рахові**: віршик “Мешканцям **Ра-хова**” звучить так — “Гадаю, вам уже

пора / Знайти **захованого Ра...**” [46]. Насправді ж **Рахів**, зазначимо, є посесивним утворенням від древнього імені Рахъ, від якого постали й ойконіми Рашків, Рахиня [14:174]. А саме ім'я це виникло внаслідок долучення суфікса **-хъ** до усіченого композитного імені типу **Радимиръ, Ратиборъ, Ратиславъ: Ра-хъ** [13:8].

Якщо ж відволіктись від завихрень типу **Ра** та вжитку часами надто грубої, аж до обценної лексики, то в особі Сергія Коваля маємо талановитого гумориста і сатирика, яких нині в українській літературі украй мало. У створеному ним жанрі піраток він влучно й розмаїто використовує гумористичний потенціал власних назв, продовжуючи вітчизняні традиції. Користуючись уже існуючими напрямками гумористичної обробки онімів — фонетичним, морфологічним, словотвірним та лексико-семантичним [5] [бо інші напрямки, здається, просто неможливі!], письменник витворив і застосував на цій ниві багато нових, оригінальних форм використання онімів. Це зумовлено як творчими спроможностями автора, так і величезним потенціалом власних назв на теренах гумору і сатири. Можна висновувати, що цей потенціал є безмежним — його стане на всіх і на всі часи. Дай тільки Боже Україні висококласних гумористів і сатириків. Вона того потребує і для енергійнішого усунення негараздів, і для піднесення аж занадто часто зіпсованого настрою.

1. Вихованець І., Городецька К. Теоретична морфологія української мови. — К., 2004.

2. Ильф И., Петров Е. Двенадцать стульев // Собрание сочинений: В 5 т. — М., 1981. — Т. 1.

3. Карпенко Ю. О. Топонімія центральних районів Чернівецької області. — Чернівці, 1965.

4. Карпенко Ю. О. Топонімія східних районів Чернівецької області. — Чернівці, 1965.

5. Карпенко Ю. О. Гумористичний принцип у літературній ономастиці // Записки з ономастики. — Одеса, 2003. — Вип. 7.

6. Коваль С. Пірат пера. — 2-е вид. — Чернівці, 2003.

7. Кроткий Э. В беспорядке дискуссии... — М., 1964.

8. Овруцкий Н. О. Крылатые латинские изречения в литературе. — К., 1962.

9. Півторак Г. П. Міфи і правда про трьох братів зі спільної коліски: Про походження українців, росіян та білорусів. — К., 1998.

10. Семенюк О. А. Язык эпохи и его отражение в сатирико-юмористическом тексте. — Кировоград, 2001.

11. Словарь античности / Пер. с нем. — М., 1989.
12. Словник української мови: В 11 т. — К., 1971. — Т. 2.
13. Худаш М. Л., Демчук М. О. Походження українських карпатських і прикарпатських назв населених пунктів (відантропонімі утворення). — К., 1991.
14. Худаш М. Л. Українські карпатські і прикарпатські назви населених пунктів: Утворення від слов'янських автохтонних відкомпонитних скорочених особових власних імен. — К., 1995.